

حیوانات خانگی

سگ (*Canis lupus familiaris*)؛ تاریخچه، تنوع نژادی و گونه‌های مختلف آن | Dog (*Canis lupus familiaris*); History, breed diversity and its different species |

شبیم رحیملو^{۱*}، امیر محمد مقیسه^۱

^۱ دانشجوی کارشناسی گروه مهندسی علوم دامی، دانشکده‌گان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، البرز، ایران

مقدمه

سگ (*Canis lupus familiaris*) جزو فرمانرو جانوران، شاخه طنابدارن، رده پستانداران، راسته گوشت‌خواران، زیرراسته سگ‌سانان، تیره سگان، سرده سگ‌ها، گونه گرگ خاکستری و زیر گونه *C. l. familiaris* می‌باشد. سگ‌ها همواره دوستان و ملازمان خوبی برای انسان بوده‌اند؛ نقاشی‌هایی که در غارهای انسان‌های نخستین کشف شده حاکی از این موضوع است که این دوستی حداقل سابقه‌ای چهارده هزار ساله دارد. در آن زمان انسان اولیه برای شکار و نگهداری از خود و همچنین املاک خود به نگهداری از سگ روی آورد. امروزه نیز قابلیت بدنی و حس بویایی بسیار قوی سگ‌ها باعث شده که از آن‌ها در بسیاری از موارد در عملیات تجسس و نجات به عنوان سگ‌های زنده یاب، برای کار، در بحث جنایی و نیروی پلیس و همچنین در فعالیتهای ورزشی استفاده شود. علاوه بر این، بهره‌گیری از سگ به عنوان یک حیوان آزمایشگاهی در تحقیقات دامپزشکی یک اصل اجتناب ناپذیر و کاملاً متداول است.

انواع نژاد سگ‌ها

نژاد عبارت است از گروهی از حیوانات مربوط به یک گونه که از لحاظ ژنوتیپ و فنوتیپ به قدری شبیه هم هستند. نژادهای سگ از لحاظ گوناگون مورد تقسیم‌بندی قرار می‌گیرند که تقسیم‌بندی سگ‌ها از نظر وظیفه مهمترین و کاربردی‌ترین نوع تقسیم‌بندی است و به ۷ گروه مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند:

*نویسنده مسئول: rahimlushabnam@gmail.com

دبیر تخصصی: دکتر معصومه ناصرخیل

بخش: ژنتیک و اصلاح نژاد دام و طیور

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۹/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۴ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱

رفرنس‌دهی: رحیملو، ش.، مقیسه، ام. سگ (*Canis lupus familiaris*)؛ تاریخچه، تنوع نژادی و گونه‌های مختلف آن. علمی - ترویجی (حرفه‌ای) دامستیک، ۱۴۰۱؛ ۲۲(۳): ۵۹-۶۲.

AnimSSAUT

تصویر ۲- نژاد گلدن رتریور (بالا) و لابرادر رتریور (پایین)

سگ‌های غیر ورزشی

یکی از ویژگی‌های نژادهای گروه غیرورزشی بینی‌های خیس آن‌ها است. این گروه نژادی تاریخچه جذابی دارند. امروزه نژادهای متنوع گروه غیرورزشی بیشتر به عنوان حیوانات همراه مورد توجه قرار می‌گیرند؛ زیرا همه آن‌ها برای تعامل با برخی از ظرفیت‌ها خلق شده‌اند. سگ‌های غیرورزشی از گروه متنوعی از نژادها با اندازه، پوشش، شخصیت و ظاهری متفاوت تشکیل شده‌اند. این گروه از طیف گسترده‌ای از زمینه‌ها هستند و تفاوت در ویژگی‌های آن‌ها می‌تواند بسیار زیاد باشد. بیشتر آن‌ها سگ‌های خانگی خوبی هستند. سگ‌های بیشن فریضی، باستن تریر، بول داگ، فرنچ بولداگ، چاینیز شارپتی، چو چو، دالماسین، کیز هاند، لهاسا آپسو و اسچپیورکی جزو این دسته محسوب می‌شوند.

سگ‌های کار

از دسته سگ‌های کار می‌توان به نژادهای سگ نگهبان دوبرمن، آکیتا، آلاسکا مالاموت، برنس مانتین داگ، باکسر، جانت اشنورز، گریت دین، کمندور، نیپلیتان ماستیف، ماستیف، بول ماستیف، تیبِت ماستیف، نیو فاندلند، روتایلر، سنت برنارد، ساموید و سیرین هاسکی اشاره کرد. سگ باکسر یک نژاد مشهور و پرتعداد از دسته سگ‌های کار می‌باشد. منشأ این سگ کشور آلمان می‌باشد. این حیوان بسیار خانواده دوست و آرام است، ولی زمانی که برای صاحب دام خطری احساس کند روی آرامش این سگ نیز نمی‌توان حساب باز کرد. این سگ بسیار بازیگوش و چالاک بوده و همچنین جزء سگ‌های براکیوسفال نیز محسوب می‌شود. براکیوسفال‌ها دارای دست‌های پرنانتری، پوزه‌های افتاده و کمر بند شانه‌ای مخصوص هستند که معروف‌ترین آن‌ها در ایران سگ ماک یا بول داگ می‌باشد. باکسر قوی‌ترین فک را بین تمامی سگ‌ها دارد. گردن این حیوان عضلانی، فرم سینه کاملاً

سگ‌های شکاری

از دسته سگ‌های هوند، زیباترین و معروف‌ترین نژاد، نژاد زیبای افغان هوند است. منشأ اصلی این سگ کشور افغانستان است. از مشخصه ظاهری این سگ می‌توان به جثه بزرگ (۶۸/۵ تا ۷۳/۵)، موهای بلند، صاف و ابریشمی آن اشاره کرد. وزن این حیوان تقریباً ۶۰ کیلوگرم و رنگ‌های دارد. طول عمر این حیوان حدوداً ۱۴ سال تخمین زده شده است. از دیگر نژادهای سگ در این دسته می‌توان به گری هاند، باست هاند، بلاد هاند، داشهوند، انگلیش فاکس هاند، آیریش ولف هاند، فرانونه هاند، باسنجی بیگل، برزی، ردیژن ریدج بک، سالوکی و ویت اشاره کرد.

تصویر ۱- نژاد سگ افغان هوند

سگ‌های ورزشی

از بین همه گروه‌ها، سگ‌های ورزشی ممکن است از نظر نژاد و هدف از همه بهتر قابل تشخیص باشند، چون اعضای این گروه برای وظایفی که برای آن‌ها تربیت شده‌اند، به کار گرفته می‌شوند. مرکز AKC (American Kennel Club) رسماً ۳۲ نژاد را در این گروه به رسمیت می‌شناسد که شناخته شده‌ترین آن‌ها نژادهای گلدن رتریور و لابرادر رتریور هستند. علاوه بر این سگ‌های رتریور مو فرفری، رتریور مو صاف، چسپیک بای رتریور، انگلیش کوکر اسپانیل، امریکن کوکر اسپانیل، کلامبر اسپانیل، آیریش واتر اسپانیل، انگلیش اسپرینگر اسپانیل، ساسکس اسپانیل، ستر انگلیسی، ستر ایرلندی، پوینتر و ویمرونر نیز در این دسته قرار دارند.

تصویر ۴- سگ نژاد ژرمن شپرد

سگ‌های تریر

در دسته سگ‌های کوچک جثه و تریر، سگ بسیار کوچک مالتیز، در زیبایی و جذابیت گوی سبقت را از رقبای سرسخت خود ربوده است. پوشش ابریشمی سفید، موهای صاف و بدون موج از مشخصه‌های ظاهری این سگ هستند. طول موها تا ۲۲ سانتی‌متر نیز رشد می‌کنند. به طوری که گوش‌ها و دم نیز توسط موها پوشانیده می‌شوند. چشم‌ها سیاه رنگ، گرد و بزرگ هستند. این سگ دارای پوزه سیاه رنگ همراه با سوراخ‌های بینی گشاد است. قد این حیوان حدوداً ۲۱ تا ۲۵ سانتی‌متر و وزن آن به ۳ تا ۴ کیلوگرم می‌رسد. مالتیز یکی از بهترین سگ‌ها برای نگهداری در آپارتمان محسوب می‌شود و برای نگهداری این سگ نیازی به وجود حیاط در ساختمان نیست. طول عمر این حیوان حدوداً ۱۵ سال و یا اندکی بیشتر است.

شانه زدن موها و برس کشیدن پوست برای تمیزی سگ حائز اهمیت است. چشم‌ها و گوش‌ها باید به طور منظم چک شود و اگر لازم بود از قطره‌های مجاز استریل استفاده گردد. این گروه شامل نژادهای ایردل تریر، بدلینگتون تریر، بوردر تریر، بول تریر، کیرن تریر، دندی دینمنت تریر، کری بلو تریر، نورویچ تریر، اسکاتیش تریر، سیلی هم تریر، اسکای تریر، سافت کتد ویتن تریر، استافورد شر بول تریر، هر وایر فاکس می‌باشند.

فراخ، شکم باریک و دارای دست و پایی بلند می‌باشد. قد باکسر بین ۵۵/۵ تا ۶۱ سانتی‌متر و وزن آن حدود ۲۸ تا ۳۰ کیلوگرم است. از جمله بیماری‌های شایع در این حیوان، بیماری‌های قلبی- عروقی از قبیل تنگی تحت آئورتیک (Subaortic stenosis) و دیسپلازی مفصل ران می‌باشد. طول عمر این حیوان حدوداً ۱۱ تا ۱۴ سال است.

تصویر ۳- نژاد سگ باکسر

سگ‌های گله

سگ‌های نژاد بلژین ژرمن شپرد، بریارد، کولی، بیردد کولی (کولی ریش دار)، راف کولی (کولی مو زبر)، اسموت کولی (کولی مو نرم)، برادر کولی، الد انگلیش شیپ داگ و شتلند شیپ داگ جزو این گروه می‌باشند.

سگ ژرمن شپرد نیز یکی از نژادهای دسته سگ‌های گله به حساب می‌آید. ژرمن شپرد معروف‌ترین و باهوش‌ترین سگ دنیا می‌باشد. از این سگ می‌توان به عنوان بهترین سگ رهباب در کشف مواد مخدر، مواد منفجره و همچنین به عنوان سگ زنده‌یاب استفاده کرد. از مشخصات ظاهری این سگ همچنین می‌توان به فرم ۴ چشمی، برافراشته و بزرگ، بدنی کاملاً تنومند، پوزه مشکی و متناسب، رنگ سیاه در پشت بدن، دم پُرپشم و تیره آن اشاره کرد. در صورتی که نژاد این سگ هرگونه ناخالصی داشته باشد، گوش‌ها می‌افتند و فرم مثلثی و کوچک پیدا می‌کنند و همچنین، در ناحیه موهای مشکی، موهای سفید وجود دارد. منشأ نژادی این حیوان کشور آلمان است. قد آن ۵۵/۸ تا ۶۱ سانتی‌متر، وزن ۲۷/۵ تا ۳۸/۵ کیلوگرم و طول عمری حدود ۱۳ سال دارد.

بالغ نیاز دارند. کیفیت و کمیت غذا بعد از شیر گرفتن اهمیت زیادی دارد. وعده‌های غذایی تا سن ۴ الی ۶ ماهگی می‌بایست ۳ الی ۴ بار در روز باشد. در حد فاصله چهار الی شش ماهگی غذا را باید افزایش داد ولی در عوض دفعات آن را به سه بار در روز که شامل یک وعده شیر و دو وعده گوشت می‌باشد، کاهش داد. در شش ماهگی دو وعده غذایی کافی است. بسیاری از سگ‌های نژاد کوچک در سن ۷ الی ۱۰ ماهگی به بلوغ می‌رسند. در این زمان نیازهای غذایی آن‌ها به تدریج کاهش پیدا می‌کند؛ چون نیازهای بدن کاهش یافته و دفعات غذا باید کمتر شود یا کمیت غذا کاهش یابد.

تصویر ۵- سگ نژاد مالتیز

سگ‌های بازی

نژادهای کوچک گروه بازی، انواع پوشش‌ها و رنگ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند تا حدی که هر نوع سلیقه‌ای را جذب خود کنند. اما همه آن‌ها به اندازه کافی کوچک هستند که به راحتی در دام انسان‌های مورد علاقه خود قرار می‌گیرند. نژادهای این گروه اغلب مورد توجه ساکنان شهرها قرار دارند؛ چون اندازه آن‌ها کوچک بوده، این ویژگی آن‌ها را برای حیاط و آپارتمان‌های کوچک‌تر مناسب می‌کند. سگ‌های آفن پینچر، مینیاتور پینچر، کوالیر کینگ چارلز اسپانیل، شی هواها، چاینیز کرسد، ایتلین گری هاند، جنیز چین مالتز، پاپیلون، پکینیز، پامرانین، پودل، پاک، شیتزو، سیدنی سیلکی تریر جزو دسته سگ‌های بازی می‌باشند.

تغذیه سگ‌ها

غذا صرف تأمین انرژی لازم برای رشد و حفظ سلامت، تولیدمثل و مقابله با بیماری‌ها می‌شود. بنابراین، سگ‌ها به جیره‌های صحیح متعادل و بالانس و متناسب با رفتارهای تغذیه‌ای خود نیاز دارند. جیره نامناسب باعث لاغری و ژولیده شدن موها و افزایش حساسیت به عفونت‌ها می‌شود. برای تغذیه سگ‌ها غذاهای کنسروی قابل خریداری بوده و به راحتی خورده می‌شوند. غذاهای کاملاً خشک نیز وجود دارند که می‌توان آن‌ها را پس از خریداری با اضافه کردن آب تهیه نمود و به مصرف حیوان رساند؛ یا به عنوان مکمل غذایی به گوشت اضافه کرد. البته این نوع غذاها و کنسروها گران قیمت هستند. سگ‌های بالغ معمولاً یک الی دو بار در روز غذا می‌خورند ولی توله‌های جوان‌تر به کالری و غذای ضروری بیشتری نسبت به سگ‌های

تصویر ۶- سگ و تغذیه آن

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticstj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm